

נספח -

משטר כושר פירעון כלכלי

בנספח זה ארבעה חלקים:

1. הגדרות;

2. חלק א' - הוראות לעניין מאזן כלכלי

חלק זה כולל הוראות לעניין אופן הערכת שווים הכלכלי של הנכסים וההתחייבויות של חברת ביטוח, שייעשה ככל הניתן על בסיס מידע עדכני שקיים בשווקים. המאזן הכלכלי מגדיר את הון רובד 1 בסיסי של חברת הביטוח (עודף נכסים על התחייבויות).

3. חלק ב' - הוראות לעניין הון עצמי של חברת ביטוח

חלק זה כולל הוראות בדבר הרכבו של הון עצמי של חברת ביטוח לעניין הון נדרש לכושר פירעון (SCR) ולעניין סף הון מינימלי (MCR). ההון העצמי של חברת ביטוח כולל לבד מהון רובד 1 בסיסי, גם מכשירי חוב המוכרים כהון עצמי לעניין כושר פירעון, שתנאיהם ושיעורם המרבי מפורטים בחלק זה.

4. חלק ג' - הוראות לעניין הון נדרש לכושר פירעון (SCR) וסף הון מינימלי (MCR)

הוראות חלק זה נוגעות לאופן חישוב הון נדרש לכושר פירעון (SCR) וסף הון מינימלי (MCR) ולמדרג התערבות פיקוחית בעת חריגה מהם. חישוב SCR מבוסס על בסיס תרחישי קיצון של גורמי סיכון שונים, המופעלים על המאזן הכלכלי ושמם נגזר ההפסד שנוצר בהון רובד 1 בסיסי, תוך התחשבות בקשרי ההדדיות בין הסיכונים. סף הון (MCR) משקף סף מוחלט של ההון שמתחתיו ישנו חשש ממשי קרוב כי חברת ביטוח לא תוכל לקיים את התחייבויותיה למבוטחים.

יוער כי לצד כל סעיף בנספח ישנה הפנייה בהערת שוליים לסעיף הרלוונטי בהוראות האירופיות (ובהוראות אחרות).
למען הסר ספק הנוסח המחייב הוא הנוסח הקבוע בנספח.

הגדרות

"אומדן מיטבי" (BE) – ממוצע ההסתברויות המשוקלל (תוחלת) של תזרימי המזומנים, שנדרשים לפרוע את התחייבויות הביטוח במהלך כל תקופת קיומן, כשהם מהווים בריבית חסרת סיכון מותאמת. והכול, בהתחשב בכל תזרימי המזומנים החיוביים והשליליים;

"אגרת חוב", "בורסה", "בורסת חוץ", "הלוואה למבוטח", "זכות במקרקעין", "מדינת חוץ מאושרת", "משכנתא", "נייר ערך סחיר", "פיקדון", "צד קשור", "קבוצת תאגידים", "שווה מזומנים", "שוק מוסדר" – כהגדרתם בתקנות כללי השקעה;

"אמצעים ושיטות להפחתת סיכונים" – כל השיטות והאמצעים המאפשרים לחברת ביטוח להעביר סיכון לו היא חשופה, כולו או חלקו, לגורם אחר, כמפורט בפרק 3 בחלק ג לנספח;

"ביטוח אשראי" – ביטוח המנוי בפסקאות 16, 20, 23, 24 ו-26 לסעיף 1א בהודעת ענפי הביטוח, בהתאם ללוח א-2 בחלק א לנספח;

"ביטוח בריאות" – ביטוח מפני סיכון הקשור לבריאותו, למצבו התפקודי או לגופו של המבוטח או של זולתו בכלל זה ביטוח מפני סיכון תאונה, מחלה או נכות;

"ביטוח חיים" – ביטוח מפני סיכון מוות, או ביטוח שבו מקרה הביטוח הוא הגיעו של מבוטח או זולתו לגיל מסוים או מקרה אחר בחייהם, ולרבות ניהול כספי חסכון;

"ביטוח כללי" – ביטוח שאינו ביטוח חיים ואינו ביטוח בריאות, לרבות ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תש"ל-1970;

"ביטוח בריאות דומה לביטוח חיים" (בריאות SLT) – ביטוח בריאות לזמן ארוך המתנהל בדומה לביטוח חיים, הכולל את הכיסויים המפורטים בלוח 3 בחלק א לנספח לעניין ביטוח בריאות;

"ביטוח בריאות דומה לביטוח כללי" (בריאות NSLT) – ביטוח בריאות לטווח קצר המתנהל בדומה לביטוח כללי, הכולל את הכיסויים המפורטים בענפי פעילות 1 ו-2 בלוח 2 בחלק א לנספח;

"ביטוח נזקי טבע בחקלאות" – כמשמעותו בהודעת ענפי ביטוח;

"דוח" – דין וחשבון כספי שנתי ורבעוני של חברת ביטוח, ערוך לפי תקנות דינים וחשבונות;

"דירוג" – דירוג חוב בישראל או במדינת חוץ מאושרת, שקבעה חברה מדרגת שאישר הממונה או שאישרה הרשות לניירות ערך או דירוג חוב על פי מודל דירוג פנימי שאישר הממונה; נקבעו לחוב כמה דירוגים, יראו את הנמוך ביותר כדירוג;

"הדירקטיבה" – דירקטיבה של הפרלמנט האירופי בדבר הקמת וניהול פעילות ביטוח וביטוח משנה, שפורסמה ביום 25 בנובמבר 2009 וסימנה EC/2009/138¹, המכונה "דירקטיבת solvency II", וכל ההוראות הנלוות לה;

"הון נדרש לכושר פירעון" (SCR) – הון נדרש מחברת ביטוח לשמירת כושר הפירעון, המחושב על פי הוראות פרק 2 בחלק ג' לנספח;

"הון עצמי" – סך הון רובד 1 והון רובד 2 של חברת ביטוח בהתאם להוראות חלק ב לנספח;

"הון רובד 1 בסיסי"² – סך כל הרכיבים המנויים בפסקה 1) להלן בניכוי הרכיבים המנויים בפסקה 2) להלן:

1) עודף נכסים על התחייבויות, כשהוא מוערך לפי הוראות חלק א לנספח, הכולל את הרכיבים הבאים:

- א) הון מניות רגילות מונפק ונפרע;
- ב) פרמיה ששולמה בעת הנפקת מניות;
- ג) יתרת עודפים;
- ד) קרנות הון בניכוי קרנות הון בחובה;
- ה) השינוי בעודף נכסים על התחייבויות הנובע מפערים בין אופן הערכת הנכסים והתחייבויות לפי הוראות חלק א' לבין אופן הערכת הנכסים והתחייבויות לפי פרק 1 בחלק 2 של שער 5 של החוזר המאוחד (Reconciliation reserve)³;

2) סכומים לניכוי מהון רובד 1 בסיסי

- א) נכסים בלתי מוכרים;
- ב) השקעה עצמית במניות רגילות⁴;
- ג) דיבידנד שהוכרז לאחר תאריך הדוח⁵;

"החברה הזוכה במכרז לציטוט מחירים" – חברה המתמחה בקביעת שיעורי הריבית להיוון תזרימי מזומנים, שנבחרה בהליך תחרותי כאמור בתקנה 3(2) לתקנות שווי נכסים;

"התחייבות ביטוח" – התחייבות חוזית של חברת ביטוח לפי פוליסת ביטוח;

"הסדר בטוחות" – הסדר שבמסגרתו ניתן הבטוחה מבצע אחת מאלה:

- 1) מעביר את הבעלות על הבטוחה במלואה למקבל הבטוחה לשם הבטחת מימושה של התחייבות רלוונטית;
- 2) מעניק בטוחה בדרך של שיעבוד לטובת מקבל הבטוחה, כאשר הבעלות החוקית על הבטוחה נותרת שלו;

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02009L0138-20140523>

² פסקה a בסעיף 69 ב-DA

³ סעיף 88 בדירקטיבה

⁴ סעיף 88 בדירקטיבה ופסקה a בסעיף 70 ב-DA

⁵ פסקה b בסעיף 70 ב-DA

"**התאמה סימטרית**" – רכיב אנטי מחזורי שנועד להתאים את ההון הנדרש בשל סיכון מניות לשינויים שחלו ברמת מחירי המניות, כמפורט בסימן משנה ב בסימן ב בפרק 2 של חלק ג לנספח, לעניין תת סיכון מניות ;

"**חברת ביטוח**" - מבטח כהגדרתו בחוק הפיקוח על הביטוח, למעט אלה :

1 . מבטח שקיבל רישיון לפי סעיף 15(א) לחוק האמור ;

2 . חברת ביטוח ממשלתית ;

מבטח חוץ לגבי עסקיו מחוץ לישראל, וכן מבטח חוץ שמתקיים לגביו האמור בתקנה 9(ב) לתקנות ההון לגבי עסקיו בישראל.

"**חברת בת**", "**חברה כלולה**" – כמשמעותה בתקני הדיווח הכספי הבינלאומיים International Financial Reporting Standards (IFRS–Reporting Standards) ;

"**חברה מוחזקת**" – חברה בת או חברה כלולה ;

"**יחס כושר פירעון**" – היחס שבין ההון העצמי של חברת ביטוח להון נדרש לכושר פירעון ;

"**מאזן כלכלי**" – מאזן חברת ביטוח בהתאם להוראות פרק 4 לחלק א' ;

"**מועד הדוח**" – היום האחרון של התקופה אליה מתייחס הדוח ;

"**מרווח סיכון**" (**Risk Margin**) – סכום נוסף על האומדן המיטבי המשקף את עלות ההון הכוללת שהיה מצופה שחברת ביטוח אחרת או מבטח משנה ידרשו, לצורך קבלת התחייבויות הביטוח של חברת ביטוח, המחושב בהתאם להוראות חלק א לנספח ;

"**מתאם תנודתיות**" (**Volatility Adjustment**) – רכיב אנטי מחזורי המשקף את המרווח הגלום בתיק נכסי חוב מייצג של חברות ביטוח ;

"**נכס בלתי מוכר**" – נכס המוחזק כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה בניגוד לתקנות כללי השקעה או בניגוד להוראות הממונה, בניכוי עתודה למס שנוצרה בשלו ;

"**סוכן לווה**" – כהגדרתו בחוזר המאוחד ;

"**סיכון אריכות ימים וסיכון לקיחת גמלה**" – סיכון חיתום בביטוח חיים, ובביטוח בריאות דומה לביטוח חיים, בשל ירידה בשיעורי התמותה לפי גיל המביאה לגידול בשווי האומדן המיטבי ולגידול בשיעור לקיחת גמלה בביטוח חיים ;

"סיכון ביטולים בביטוח חיים וביטוח בריאות דומה לביטוח חיים" – סיכון חיתום בביטוח חיים או בביטוח בריאות דומה לביטוח חיים, בשל שינויים ברמה, במגמה או בתנודתיות של שיעורי ביטול, סיום, סילוק, אי חידוש ופדיון של פוליסות ביטוח חיים או בריאות ;

"סיכון ביטולים בביטוח כללי ובביטוח בריאות דומה לביטוח כללי" – סיכון חיתום בביטוח כללי או בביטוח בריאות דומה לביטוח כללי, בשל שינויים ברמה, במגמה או בתנודתיות של שיעורי אי חידוש של פוליסות ביטוח כללי או פוליסות ביטוח בריאות, לפי העניין ;

"סיכון בסיס" (Basis Risk) – סיכון הנובע ממצב שבו החשיפה המכוסה על ידי אמצעי להפחתת סיכונים לפי הוראות פרק 3 בחלק א' לנספח אינה מקבילה לחשיפה לסיכון של חברת הביטוח ;

"סיכון חיתום בביטוח בריאות"⁶ – סיכון לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח במאזן כלכלי, כתוצאה משינוי לרעה בשווי האומדן המיטבי בביטוח בריאות ;

"סיכון חיתום בביטוח חיים" – סיכון להפסד או לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח כתוצאה משינוי לרעה בשווי התחייבויות ביטוח בביטוח חיים ;

"סיכון חיתום בביטוח כללי" – סיכון להפסד או לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח כתוצאה משינוי לרעה בשווי התחייבויות ביטוח בביטוח כללי, בהתחשב באי ודאות לגבי התחייבויות קיימות ולגבי התחייבויות בשל עסקים הצפויים להיחתם בשנים עשר החודשים שלאחר מועד הדוח ;

"סיכון הוצאות בביטוח חיים ובביטוח בריאות דומה לביטוח חיים" – סיכון חיתום בביטוח חיים או בביטוח בריאות דומה לביטוח חיים, בשל גידול בהוצאות בעת סילוק התחייבויות ביטוח חיים או פוליסות ביטוח בריאות, לפי העניין ;

"סיכון חיתום בביטוח בריאות דומה לביטוח כללי" – סיכון להפסד או לשינוי לרעה בשווי התחייבויות ביטוח בביטוח בריאות דומה לביטוח כללי, בהתחשב באי ודאות לגבי התחייבויות קיימות ולגבי התחייבויות בשל עסקים הצפויים להיחתם בשנים עשר החודשים שלאחר מועד הדוח ;

"סיכון מטבע" – סיכון להפסד כספי או לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח, הנובע מרגישות נכסים והתחייבויות לשינויים ברמה או בתנודתיות של מחירי מטבעות ;

"סיכון מניות" – סיכון להפסד כספי או לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח, הנובע מרגישות נכסים והתחייבויות לשינויים ברמה או בתנודתיות של מחירי מניות ;

"סיכון מרווח" – סיכון להפסד כספי או לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח, הנובע מרגישות נכסים והתחייבויות לשינוי ברמה או בתנודתיות של מרווחי אשראי בנכסי חוב מעבר למבנה עיתי של עקום ריבית חסרת סיכון ;

⁶ יוער כי הגדרות הסיכונים, מבוססות על סעיף 105 בדירקטיבה

"סיכון נדל"ן" – סיכון להפסד כספי או לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח, הנובע מרגישות נכסים והתחייבויות לשינויים ברמה או בתנודתיות של מחירי נדל"ן ;

"סיכון נכסים בלתי מוחשיים" – סיכון לירידה בערכם הכלכלי של נכסים בלתי מוחשיים של חברת הביטוח, המוכרים לפי הוראות חלק א ;

"סיכון פרמיות ועתודות בביטוח כללי ובביטוח בריאות דומה לביטוח כללי" – סיכון חיתום בביטוח כללי או בביטוח בריאות דומה לביטוח כללי, בשל תנודות בעיתוי, בתדירות ובחומרה של מקרי ביטוח, ובשל תנודות בעיתוי ובסכומי תביעות ביטוח ;

"סיכון צד נגדי" – סיכון להפסד או לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח, בשל חדלות פירעון בלתי צפויה או הידרדרות בדירוג אשראי של צד נגדי בהסכם להפחתת סיכונים עם חברת הביטוח, או צד נגדי בחשיפה שאינה כלולה בסיכון מרווח, והכל בהתחשב בבטוחות שהועמדו לזכות חברת הביטוח בשל אותו הסכם או אותה חשיפה ;

"סיכון צד נגדי מסוג 1" – סיכון להפסד כספי או לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח, בשל חדלות פירעון בלתי צפויה או הידרדרות בדירוג אשראי, של צד נגדי בחוזה שנועד להפחית סיכונים ושאינו מפוזר, בכלל זה, צד נגדי בהסדרי ביטוח משנה ונגזרים ;

"סיכון צד נגדי מסוג 2" – סיכון להפסד כספי או לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח, בשל חדלות פירעון בלתי צפויה, של צד נגדי מפוזר וסיכון אשראי שלא נכלל ס סיכון מרווח או בסיכון של צד נגדי מסוג 2, בכלל זה, צדדים נגדיים בהלוואות לסוכנים ובהלוואות למבוטחים ;

"סיכון קטסטרופות בביטוח כללי" – סיכון חיתום בביטוח כללי, בשל אי ודאות משמעותית בהנחות המשמשות לקביעת עתודות ביטוח בביטוח כללי, בהתייחס לאירועים חריגים או קיצוניים, שתדירותם נמוכה והשפעתם חריגה, הנובעים מרעידת אדמה או אירועים מעשה ידי אדם ;

"סיכון קטסטרופה בביטוח חיים" – סיכון חיתום בביטוח חיים, בשל אי ודאות משמעותית בהנחות לגבי תמחור ולגבי הנחות המשמשות לקביעת עתודות ביטוח בביטוח חיים, בהתייחס לאירועים חריגים או קיצוניים ;

"סיכון קטסטרופות בביטוח בריאות" – סיכון חיתום בביטוח בריאות, בשל אי ודאות משמעותית בהנחות לגבי תמחור ולגבי הנחות המשמשות לקביעת עתודות ביטוח בביטוח בריאות, בהתייחס לאירועים חריגים או קיצוניים ;

"סיכון ריבית" – סיכון להפסד כספי או לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח, הנובע מרגישות נכסים והתחייבויות לשינוי במבנה העיתי או לתנודתיות של עקום ריבית חסרת סיכון ;

"סיכון ריכוזיות" – סיכון להפסד כספי או לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח, הנובע מהעדר פיזור בנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה, בכלל זה חשיפה גבוהה לקבוצת חשיפה כמשמעותה בהוראות חלק ג לנספח ;

"סיכון שוק" – סיכון להפסד או לשינוי שלילי במצבה הכספי של חברת ביטוח הנובע מהשפעת שינויים ברמה ובתנודתיות של מחירי השוק על ערכם הכלכלי של הנכסים וההתחייבויות של חברת ביטוח ;

"סיכון תחלואה בביטוח חיים ובביטוח בריאות דומה לביטוח חיים" – סיכון חיתום בביטוח חיים או בביטוח בריאות דומה לביטוח חיים, הנובע משינויים ברמה, במגמה או בתנודתיות של שיעורי נכות ותחלואה ;

"סיכון תמותה בביטוח חיים ובביטוח בריאות דומה לביטוח חיים" – סיכון חיתום בביטוח חיים או בביטוח בריאות דומה לביטוח חיים, בשל שינויים ברמה, במגמה או בתנודתיות של שיעורי התמותה לפי גיל, כאשר גידול בשיעור התמותה מביא לגידול בהתחייבויות הביטוח ;

"סיכון תפעולי"⁷ – סיכון להפסד כספי או לשינוי שלילי במצבה של חברת ביטוח, הנובע מגורמים פנימיים בחברת הביטוח, לרבות תהליכים, כוח אדם או מערכות בלתי הולמים או כושלים בחברת ביטוח או מאירועים חיצוניים, לרבות סיכון משפטי ולמעט סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין ;

"סף הון מינימלי (MCR)" – הון מינימלי נדרש מחברת ביטוח המחושב על פי הוראות פרק 4 בחלק ג לנספח ;

"ענפי ביטוח" – כסיווג בהודעת ענפי ביטוח ;

"עתודות ביטוח" (TP) – סכום האומדן המיטבי של התחייבויות הביטוח ומרווח הסיכון ;

"פיזור" – צמצום החשיפה לסיכון של חברת ביטוח, באופן שבו השפעת סיכון אחד קשורה להשפעת סיכון אחר, בהתאם למקדם המתאם בין הסיכונים ;

"ריבית חסרת סיכון לכושר פירעון" – עקום ריבית שנבנה באמצעות אקסטרפולציה של עקום ריביות מבוסס תשואות לפדיון על אג"ח ממשלת ישראל סחירות לנקודת ה-UFR, בהתאם להוראות חלק א לנספח ;

"ריבית חסרת סיכון לכושר פירעון מותאמת" – עקום ריבית חסרת סיכון לכושר פירעון בתוספת מתאם תנודתיות, בהתאם להוראות חלק א' לנספח.

"תקנות ההון" – תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מזערי הנדרש לקבלת רישיון מבטח) התשע"ח-2018,

⁷ יוער כי ההגדרה כוללת את ההערה בסעיף 101 בדירקטיבה לפיה - סיכון תפעולי כולל סיכון משפטי אך אינו כולל סיכון הנובע מהחלטות אסטרטגיות ומסיכון מוניטין

"תקנות ליישום הדירקטיבה⁸ (DA)" – הוראות ליישום הדירקטיבה שפורסמו על ידי נציבות האיחוד האירופי

—
"Commission Delegated Regulation (EU) 2015/35 of 10 October 2014 supplementing Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II);

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0035&from=EN>